

Latvijas Republika

TALSU NOVADA PAŠVALDĪBAS DOME

Nodokļu maksātāja reģistrācijas Nr. 90009113532

Kareivju iela 7, Talsi, Talsu nov., LV-3201, tālr. 63232110, e-pasts pasts@talsi.lv

LĒMUMS

(PROTOKOLS Nr.5, 10. punkts)

Talsos

27.02.2025.

Nr.31

Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu Talsu novadā

[1] Pašvaldību likuma 4. pantā pašvaldībām noteikta autonomā funkcija – organizēt iedzīvotājiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds. Tas nozīmē, ka pašvaldībām patstāvīgi jānodrošina tai normatīvajos aktos noteikto funkciju un uzdevumu izpilde savas administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēs. Pašvaldību autonomo kompetenci var saprast gan kā ekskluzīvu - tikai pašvaldībai piešķirtu, gan kā kompetenci, kuras ietvaros pašvaldībai ir plaša rīcības brīvība. Autonomo funkciju jēga ir ar likumu noteikt jomas, kuras ir pašvaldības pārziņā, un to izpildes standarts ir precīzi noteikts likumā, tai skaitā, atkritumu apsaimniekošanas jomā.

Atkritumu apsaimniekošana ir atkritumu savākšana, šķirošana, uzglabāšana, pārvadāšana, reģenerācija un apglabāšana (tai skaitā sadedzināšana sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtās bez enerģijas atgūšanas), šo darbību pārraudzība, atkritumu apglabāšanas vietu uzturēšana pēc to slēgšanas, kā arī atkritumu tirdzniecība un starpniecība atkritumu apsaimniekošanā. Tas ir process, kas ietver visu darbību un pasākumu kopumu, lai efektīvi pārvaldītu atkritumus tā, lai tie atstātu pēc iespējas mazāku ietekmi uz vidi un sabiedrības veselību, un tiktu izmantoti kā resurss. Tomēr, jāsaprot, ka atkritumu apsaimniekošana neaprobežojas vien ar komunālā pakalpojuma nodrošināšanu, tas nozīmē arī atbilstošu infrastruktūras radīšanu un attīstīšanu, atbilstoši valsts pamatnostādņēm, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam un Eiropas zaļajam kursam, regulām un uzstādījumiem, un jāatbild par to, lai atkritumu apsaimniekošana notiek atbilstoši prasībām, ar aizvien pieaugošu šķīroto un otrreizējai pārstrādei nododamo atkritumu īpatsvaru. Turklāt, pašvaldībai ir jārada tādi apstākļi, lai komunālie pakalpojumi, tostarp, arī atkritumu apsaimniekošana, tiktu nodrošināti katram pašvaldības iedzīvotājam kvalitatīvi un samērīgā cenā.

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8. pantā noteiktajam, pašvaldība savā administratīvajā teritorijā atbilstoši pašvaldības saistošajiem noteikumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ievērojot atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu un reģionālos plānus, organizē šādu atkritumu apsaimniekošanu:

- visi sadzīves atkritumi, tai skaitā, sadzīvē radušies bīstamie atkritumi;
- māsaimniecībās radītie būvniecības atkritumi.

Viens no svarīgākajiem pakalpojumiem, kas vistiešāk ietekmē arī iedzīvotājus, sadzīves atkritumu apsaimniekošanā ir sadzīves atkritumu savākšana. Atkritumu apsaimniekošanas likuma 18. pantā pašvaldībām ir noteikts pienākums izvēlēties atkritumu apsaimniekotāju, kurš veiks sadzīves atkritumu un māsaimniecībā radīto būvniecības atkritumu savākšanu,

pārvadāšanu, pārkraušanu, šķirošanu un uzglabāšanu attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā.

[2] Pamatojoties uz 2018. gada 31. janvārī noslēgto līgumu, Talsu novada administratīvajā teritorijā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus sniedz SIA "Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība "PIEJŪRA"" (turpmāk – AAS Piejūra). Līguma darbības termiņš noteikts līdz 2025. gada 26. martam. Minētā līguma ietvaros AAS Piejūra ir jānodrošina nešķirotu sadzīves atkritumu savākšana un izvešana atbilstoši Talsu novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) saistošajiem noteikumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, atkritumu dalītās vākšanas sistēmas uzturēšana un pilnveidošana, lieltarīta, būvniecības un celtniecības, ražošanas, bioloģisko un zaļo atkritumu savākšana iedzīvotājiem pēc atsevišķas vienošanās, kā arī jāinformē un jāizglīto iedzīvotājus par aktualitātēm atkritumu apsaimniekošanas jomā.

2025. gada 20. janvārī AAS Piejūra ir iesniegusi iesniegumu (reģistrēts 2025. gada 21. janvārī ar Nr. TNPCP/25/12-20/1016/S), kurā ir izteikusi lūgumu noslēgt jaunu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas līgumu un apliecinājusi gatavību – turpmāko septiņu gadu laikā attīstīt atkritumu apsaimniekošanas sistēmu atbilstoši Ziemeļkurzemes reģionālajam atkritumu apsaimniekošanas plānam veicot investīcijas Talsu novada sadzīves atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūrā, tādējādi sadarbības rezultātā Pašvaldībai bez ievērojamu papildus finanšu resursu tērēšanas būs iespējams nodrošināt Atkritumu apsaimniekošanas likumā un valsts plānā noteikto pašvaldību uzdevumu izpildi.

AAS Piejūra šobrīd spēkā esošā maksa par nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu – 26,28 EUR/m³, bez pievienotās vērtības nodokļa, savukārt, maksa par dalīti savākto bioloģisko atkritumu apsaimniekošanu – 15,77 EUR/m³, bez pievienotās vērtības nodokļa. AAS Piejūra vērs uzmanību uz to, ka tā neplāno maksas par atkritumu apsaimniekošanas palielināšanas nepieciešamību, izņemot gadījumus, ja noslēgtā līguma darbības laikā tiks palielinātas ar pakalpojuma sniegšanu saistīto nodokļu likmes, mainīsies atkritumu apstrādes tarifs, vai būtiski, t.i. vairāk par 10% pieaugs degvielas, elektroenerģijas izmaksas, vai tarifā iekļautā pakalpojuma nodrošināšanas izmaksu komponentu kopsumma, ja šis apstāklis ir rakstiski pamatots ar dokumentiem, piemēram, ar Centrālās statistikas pārvaldes patēriņa cenu datiem vai inflācijas faktu, vai ar izmaiņām normatīvajos aktos par nodokļiem un nodevām. Attiecīgi Sabiedrība neplāno maksas par atkritumu apsaimniekošanu palielināšanas nepieciešamību, ja vien tas nebūs objektīvi pamatots, tādā veidā nodrošinot pamatotu līdzsvaru starp pakalpojuma kvalitāti (t.sk. pieejamību) un maksas par pakalpojuma sniegšanu apmēru. Vienlaikus jāatzīmē, ka lēmumu par maksas par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 39. pantu pieņem pašvaldība.

AAS Piejūra norāda, ka Talsu un Tukuma novadu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras attīstībā no 2021. gada līdz 2024. gadam (ieskaitot) ir ieguldīti 454 589,90 EUR, t.sk., 264 894,53 EUR pamatlīdzekļos un 189 695,37 EUR nešķirotu sadzīves atkritumu un dalītās vākšanas atkritumu konteineros. 2025. gadā plānots iegādāties pamatlīdzekļus 21 152,00 EUR apmērā un nešķirotu sadzīves atkritumu, dalītās vākšanas atkritumu konteinerus 86 190,00 EUR vērtībā.

Saskaņā ar Ziemeļkurzemes reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plānā 2023.- 2027. gadam paredzēto pasākumu īstenošanas investīciju izmaksas ir indikatīvas, novērtējot potenciālās izmaksas. Investīciju izmaksās ietverts provizorisks izmaksu sadalījums starp finansējuma avotiem, t.sk., atkritumu apsaimniekošanas reģionālais centrs, atkritumu apsaimniekošanas komersanti, pašvaldību līdzekļi, Eiropas Savienības Kohēzijas Fondu finansējums specifiskā atbalsta mērķa 2.2.2. "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana" ietvaros, vienlaicīgi netiek izslēgta iespēja, ka pasākumiem, kas netiek finansēti no šīs programmas, plāna pārskata periodā ir pieejams finansējums no citiem finanšu instrumentiem. Precīzs finansējuma sadalījums pa finansējuma avotiem būs zināms pēc Eiropas Savienības Kohēzijas Fondu pasākumu īstenošanas nosacījumu apstiprināšanas. Nepieciešamo investīciju apjoms pa pasākumu grupām ir sekojošs:

- atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstībai – 3,2 milj. EUR;
- atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūrai – 1,9 milj. EUR;
- atkritumu apsaimniekošanas reģionālā centra infrastruktūras attīstībai – 22,7 milj. EUR;
- lokālās atkritumu sagatavošanas reģenerācijai un pārstrādes infrastruktūras attīstībai – 0,73 milj. EUR;
- sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumiem – 1,1 milj. EUR;
- informācijas apkopošanai un datu bāzu uzturēšanai – 0,35 milj. EUR.

AAS Piejūra Ziemeļkurzemes reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna 2023.- 2027. gadam paredzēto pasākumu īstenošanai plānotās investīcijas ir 943 321,00 EUR (plāna realizācijai un mērķu sasniegšanai, t.sk., līdzfinansējums pie Eiropas Savienības Kohēzijas Fonda piesaistītiem līdzekļiem, atkritumu apsaimniekošanas reģionāla centra infrastruktūras attīstībai). Kopējās plānotās investīcijas, t.sk., Eiropas Savienības Kohēzijas Fonda ietvaros piesaistītās investīcijas – 7 950 000,00 EUR apmērā. Minēto investīciju ietvaros tiks iegādāts:

- specializētās dalīti vāktu bioloģisko atkritumu savākšanas autotransports centralizētai dalīti vāktu bioloģisko atkritumu apsaimniekošanai reģiona ietvaros;
- sistēmas darbības nodrošināšanai nepieciešamais aprīkojums, t.sk. bioloģisko atkritumu dalītās vākšanas konteineri;
- sadzīves atkritumu dalītās vākšanas konteineri (individuālo dalītās vākšanas punktu – papīrs, plastmasa, stikls, metāls);
- publiski pieejamo sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktu konteineru iegāde, paaugstināta publiski pieejamo sadzīves atkritumu dalītās vākšanas punktu pieejamība, īpaši lauku teritorijās, kur pakalpojumi pieejamība ir zemāka.

[3] Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 18. pantā noteikto, atkritumu apsaimniekotājs jāizraugās publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošo normatīvo aktu noteiktajā kārtībā. Tomēr Publisko iepirkumu likuma regulējums paredz arī gadījumus, kad iepirkumu procedūra var tikt nepiemērota. Atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 4. panta pirmajai un trešajai daļai, kurā transponēts Eiropas Savienības tiesiskais regulējums, tostarp, Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvas Nr. 2014/24/ES par publisko iepirkumu normas, pašvaldībām izvēloties atkritumu apsaimniekotāju ir tiesības neveikt iepirkuma procedūru tādas personas sniegtajiem pakalpojumiem, kura atbilst visām minētajām pazīmēm:

- tā atrodas tādā viena vai vairāku pasūtītāju kontrolē, kas izpaužas kā tiesības ietekmēt kontrolētās personas darbības stratēģiskos mērķus un lēmumus;
- vairāk nekā 80% no tās darbībām veido konkrētu uzdevumu izpilde kontrolējošā pasūtītāja vai citu minētā pasūtītāja kontrolēto personu interesēs;
- tajā nav tiešas privātā kapitāla līdzdalības, izņemot tādu privātā kapitāla līdzdalības veidu, kas atbilstoši komercietības regulējošiem normatīvajiem aktiem un Līgumam par Eiropas Savienības darbību neietver tiesības ietekmēt un kontrolēt tās lēmumus un kam nav izšķirošas ietekmes uz to.

Minētais publisko iepirkumu procedūras piemērošanas izņēmums – *in-house* princips, plaši analizēts arī Eiropas Savienības tiesas judikatūrā atzīstot, ka pasūtītājs, tai skaitā, pašvaldība, var uzsākt publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, ja tā līguma slēgšanas tiesību ieguvēju kontrolē tāpat, kā tā kontrolē savas institūcijas, un ja šis ieguvējs lielāko daļu savu darbību veic kopā ar pasūtītāju, kas ir tā turētājs¹.

In-house principa piemērošana ir vērtēta arī vairākās tiesu instancēs Latvijā. Administratīvā apgabaltiesa 2015. gada 19. jūnija spriedumā lietā Nr.A420612510, ir atzinusi, ka pašvaldībām, kas ir komersantu kapitāla daļu īpašnieces, ir tiesisks pamats slēgt līgumu bez iepirkuma procedūras piemērošanas. Tāpat minētajā spriedumā tiesa atzinusi, ka Publisko

¹ Eiropas Savienības tiesa. C-107/98; 18.11.1999., 50.-51. punkts

iepirkumu likuma sistēmisks tulkojums apliecina, ka pašvaldībām nevar uzlikt pienākumu obligāti rīkot publisko iepirkumu.

Pašvaldību izšķiršanās par to, vai izsludināt iepirkuma procedūru, nododot pakalpojumu brīvajā tirgū, vai nodrošināt savu funkciju izpildei vajadzīgos pakalpojumus pašas spēkiem, nav pakļauta tiesas kontrolei. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87. panta pirmā daļa nosaka gadījumus, kuros publiska persona darbojas privāto tiesību jomā:

- veicot darījumus, kas nepieciešami tās darbības nodrošināšanai;
- sniedzot pakalpojumus;
- dibinot kapitālsabiedrību vai iegūstot līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā.

Attiecībā uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87. panta pirmās 3. punktu, jāņem vērā, ka komercdarbība pati par sevi ietver dažādus riskus, tai skaitā, risku kropļot konkurenci, tādēļ normatīvo aktu regulējums paredz pašvaldību iesaisti komercdarbībā tikai pastarpināti – ar kapitālsabiedrību starpniecību. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmajā daļā izvirzīti nosacījumi, kad pašvaldības var iesaistīties komercdarbībā, tostarp, 2. punktā minētā norma, kas paredz pašvaldības iesaisti komercdarbībā - saistītu ar stratēģiski svarīgu pakalpojumu sniegšanu.

Nemot vērā iepriekš minēto, pašvaldībai, pirms pieņemt lēmumu par iesaistīšanos atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanā, būtu jākonstatē, vai pastāv kāda no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmajā daļā minētajām pazīmēm, pastāv ekonomisks pamatojums komercdarbības veikšanai, vai pašvaldības iesaistīšanās komercdarbībā ir efektīvākais veids funkciju īstenošanai, kā arī jāveic ietekmes uz konkurenci novērtējums. Savukārt, pirms lēmuma pieņemšanas par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanu, piemērojot *in-house* principu, pašvaldībai būtu jāpārlicinās, vai konkrēto pakalpojumu spētu sniegt arī publisko iepirkumu procedūras rezultātā izraudzīts privātais komersants, vai pašvaldības iedzīvotājiem tiks nodrošināts pakalpojums par atbilstošu cenu, un kā *in-house* principa piemērošana ietekmēt konkurenci konkrētajā tirgū.

Kopumā, no iepriekš minētajām normām izriet, ka pašvaldība var rīkoties divējādi – pirmkārt, sniegt pakalpojumus, otrkārt, veikt komercdarbību. Abos gadījumos, lai arī darbības raksturs ir atšķirīgs, tas ir vērst uz sabiedriski svarīgu pakalpojumu nodrošināšanu. Izšķiršanās starp abiem darbības veidiem var notikt tad, ja pašvaldība nolēmusi pakalpojumu sniegt pašas spēkiem. Savukārt, jautājumā, vai principā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas (savākšanas) pakalpojumu izpildi nodot tirgum vai tos nodrošināt pašas spēkiem, pašvaldībai ir plaša rīcības brīvība, kas balstās politiski definētos mērķos un apsvērumos, kas var būt atkarīgs no tā, cik sociāli orientētu politiku tā īsteno. Ar minēto sasaucas arī Senāta 2015.gada 23.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-17/2015 un 2016.gada 16.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-1105/2016 izdarītie secinājumi, ka tiesas kompetencē neietilpst pienākuma uzlikšana iestādei rīkot iepirkuma procedūru. Šo secinājumu pamatā ir gan jau minētie apsvērumi par publiskas personas brīvību izšķirties pakalpojumu sniegt saviem spēkiem, gan apstākļi, ka konkrētajā gadījumā, t.i., atkritumu apsaimniekošanas nozarē, pašvaldība var izvēlēties piemērot arī citu publiskās un privātās partnerības procedūru. Turklāt Publisko iepirkumu likums neparedz nevienu gadījumu, kad personai būtu subjektīvās tiesības prasīt iepirkuma procedūras izsludināšanu, ja pasūtītājs pats šādu procedūru nav izsludinājis.

[4] Vienlaikus nevienā normatīvajā aktā nav definēts, kas ir stratēģiski svarīgi pakalpojumi vai nozares. Zinātnē ir atzīta tēze, ka, lai sauktos par “stratēģiski svarīgu”, nozarei ne vien jādemonstrē pievienotās vērtības lielums, bet ir jārada sociāli labumi sabiedrībai. Tās ir nozares, kas ieņem būtisku nozīmi tautsaimniecībā, proti, veicina nodarbinātību, nerada draudus vides kvalitātei, uzlabo infrastruktūru. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā atkritumu apsaimniekošana ir atzīta par vienu no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm un ir uzskatāma par stratēģiski svarīgu nozari. Jēdziens “stratēģiski svarīgs” ir saturiski mainīgs un galvenokārt izriet no ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem mērķiem, kā arī normatīvajiem aktiem, un laika gaitā tas ir pārskatāms atbilstoši aktuālajai situācijai. Pašai publiskajai personai ir tiesības noteikt, kuram pakalpojumam vai precei attiecīgais statuss ir

piešķirams. Papildus, kā norādīts Satversmes tiesas 2012. gada 6. decembra spriedumā lietā Nr. 2012-01-01, atkritumu apsaimniekošana ir īpaši svarīga sabiedrības labklājības nodrošināšanai, turklāt, jāņem vērā, ka atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšana pienācīgā kvalitātē ir tieši saistīta ar valsts pienākumu aizsargāt ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu. Neefektīvi organizētas atkritumu apsaimniekošanas gadījumā var tikt apdraudētas Satversmes 115. pantā noteiktās cilvēka pamattiesības.

Talsu novada dome 2017. gada 14. septembrī pieņēma lēmumu Nr. 387 “Par atkritumu apsaimniekošanas jomā Talsu novada pašvaldībā sniegto pakalpojumu nozīmīguma izvērtēšanu un atkritumu apsaimniekošanu Talsu novadā”, kurā sniegts izvērtējums par atkritumu apsaimniekošanas jomas nozīmīgumu un ar kuru noteikts, ka atkritumu apsaimniekošanas nozarē sniegtie pakalpojumi (tajā skaitā sadzīves atkritumu savākšana) ir stratēģiski svarīgi Talsu novada pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai.

Esošās situācijas raksturojums liecina, ka atkritumu apsaimniekošanas joma Talsu novadā ir attīstījusies, ievērojot gan normatīvo aktu prasības, gan arī valsts un Pašvaldības noteiktos vides aizsardzības mērķus. Galvenais uzsvars tiek vērsts uz nepieciešamību samazināt poligonos noglabājamo atkritumu apjomu, veicinot atkritumu šķirošanu un otrreizējo pārstrādi, kā arī ieviešot iedzīvotājiem pieejamus dalītās vākšanas punktus un kompostēšanas iespējas. Kā viens no galvenajiem izvirzītajiem mērķiem nozarē ir pāreja uz aprites ekonomikas principiem, kas paredz resursu efektīvu izmantošanu un atkritumu rašanās novēršanu. Tāpat tiek uzsvērta nepieciešamība mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, kas rodas no atkritumu apglabāšanas, un veicināt ilgtspējīgu resursu pārvaldību. Vienlaikus ne mazāk būtiska nozīme ir Pašvaldības un atkritumu apsaimniekotāja iesaistei sabiedrības izglītošanā un informēšanā par atkritumu šķirošanas nozīmi un vides aizsardzības jautājumiem, tādējādi veicinot iedzīvotāju līdzdalību vides saglabāšanā.

Talsu novada Attīstības programmā 2022. – 2028. gadam kā vidēja termiņa prioritāte noteikta *VTD3 Mājoklis, vide un mobilitāte*, kas rīcības virzienā *RV14 Īpašumu un vides pārvaldība* ietver uzdevumu *U35 Veicināt ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanu un šķirošanu*, tostarp iedzīvotāju izglītošana par atkritumu šķirošanu, atkritumu šķirošanas iespēju paplašināšana publiskajā vidē, atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana, atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstīšana.

Lai gan ir panākts progress atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabošanā Talsu novada pašvaldībā (turpmāk – Pašvaldība), nozare joprojām ir uzskatāma par stratēģiski svarīgu. Efektīva atkritumu apsaimniekošana ne tikai veicina vides aizsardzību un ilgtspējīgu teritorijas attīstību, bet arī uzlabo dzīves kvalitāti novada iedzīvotājiem.

[5] Ar Talsu novada pašvaldības domes 2023. gada 28. septembra lēmumu Nr. 371 “Par Talsu novada pašvaldības līdzdalības izvērtējumu un vispārējo stratēģisko mērķu 2023. – 2027. gadam noteikšanu SIA “Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrības “PIEJŪRA”” ir nolemts saglabāt Pašvaldības tiešo līdzdalību AAS Piejūra un noteikts vispārējais stratēģiskais mērķis - sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzturēšana un attīstība Ziemeļkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā tādā veidā, lai nodrošinātu normatīvo aktu prasību ievērošanu, kā arī Eiropas Savienības noteikto mērķu sasniegšanu attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības efektivitāti, videi draudzīgu un efektīvu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu ar sabalansētu sabiedriskā pakalpojuma tarifu.

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 18. panta trešajai daļai ar Talsu novada domes 2022. gada 29. decembra lēmumu Nr. 629 “Par vienotas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonas izveidošanu” un Tukuma novada domes 2022. gada 28. decembra lēmumu Nr. TND/22/784 “Par vienotas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonas izveidošanu” (prot. Nr. 21, 1.§) ir izveidota vienota sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zona Talsu un Tukuma novada pašvaldībās.

Kompetentās institūcijas konkurences aizsardzības jomā, vērtējot Talsu un Tukuma novadu pašvaldību līdzdalības izvērtējumu AAS Piejūra, ir norādījušas, ka AAS Piejūra

īstenotais darbības veids – nešķirotu sadzīves atkritumu savākšanas un pārvadāšanas pakalpojums atbilst Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 2. punktam, t.i., publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai, tomēr vienlaikus tiek norādīts, ka pakalpojuma sniedzējs būtu jāizvēlas publiskā iepirkuma rezultātā. Konkurences padomes ieskatā pakalpojuma atzīšana par stratēģiski svarīgu ir tikai viens no priekšnoteikumiem, lai Talsu un Tukuma pašvaldības izraudzītos pakalpojuma sniedzēju, nerīkojot publisko iepirkumu.

Šobrīd atkritumu apsaimniekošanas nozarē Latvijā pastāv konkurence starp vairākiem privātajiem tirgus dalībniekiem, tomēr faktiskā konkurence ir ierobežota. Nozīmīgākie komersanti šajā nozarē ir SIA “Clean R”, SIA “Pilsētvide serviss” (no 2024. gada 2. februāra SIA “LAUTUS VIDE”) un SIA “Eco Baltia vide”. Neskatoties uz šo uzņēmumu klātbūtni tirgū, kopš 2020. gada publiskajos iepirkumos aktīvi piedalās tikai divi no tiem. Pašlaik SIA “Clean R” un SIA “Eco Baltia vide” ir galvenie aktīvie tirgus spēlētāji, kas konkurē par atkritumu apsaimniekošanas līgumiem dažādās pašvaldībās. SIA “Clean R” nodrošina pakalpojumus tādās teritorijās kā Jūrmalas valstspilsēta, Ķekavas novads, daļa Rīgas valstspilsētas un daļa Ropažu novada. Savukārt SIA “Eco Baltia vide” darbojas daļā Liepājas valstspilsētas, Dienvidkurzemes novadā, Saldus novadā un daļā Rīgas valstspilsētas. Šāda tendence norāda uz konkurences samazināšanos nozarē, jo SIA “Pilsētvide serviss” līdzdalība iepirkumos ir kļuvusi minimāla vai pilnībā izpalikusi.

Turklāt publiskajos iepirkumos praktiski nav novērojama vai ir ļoti reta situācija, ka tajos piedalās citu pašvaldību kapitālsabiedrības, kas veiktu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus ārpus savas administratīvās teritorijas. Tas vēl vairāk samazina tirgus konkurenci un sašaurina iespējas piesaistīt alternatīvus pakalpojumu sniedzējus pašvaldību līmenī. Šāda tendence liecina par ierobežotu jaunu dalībnieku ienākšanu tirgū un strukturālu stabilitāti starp esošajiem privātajiem uzņēmumiem, kas savā starpā sadala reģionālās tirgus daļas.

Jaunu tirgus dalībnieku ienākšana atkritumu apsaimniekošanas nozarē ir sarežģīta, jo nepieciešami būtiski finanšu resursi infrastruktūras izveidei un uzturēšanai. Uzņēmumam, kurš vēlas sākt darbību šajā jomā, jānodrošina plašs transporta un loģistikas tīkls, jāiegādājas un jāuztur specializēta tehnika, jāveic ieguldījumi šķirošanas un uzglabāšanas iekārtās, kā arī jāizveido efektīva atkritumu savākšanas un apsaimniekošanas sistēma. Nododot atkritumu savākšanas pakalpojumu privātā sektora pakalpojumu sniedzējam, nav paredzams, vai un cik ilgā laika periodā, kā arī kādā kvalitātē tiktu ieviesta jauna un līdzvērtīgi funkcionējoša atkritumu apsaimniekošanas sistēma. Šādas situācijas rašanās rada būtiskus riskus Talsu un Tukuma pašvaldību pienākumu izpildē un sabiedrības interešu nodrošināšanā, sevišķi ņemot vērā to, ka atkritumu apsaimniekošana ir uzskatāma par stratēģiski svarīgu nozari, kas tiešā veidā skar gan vides aizsardzības pienākumu, gan iedzīvotāju pamattiesības dzīvot tīrā un sakoptā vidē. Turklāt būtiska ietekme ir arī normatīvo aktu prasībām un nepieciešamībai nodrošināt atbilstību vides aizsardzības un atkritumu apsaimniekošanas regulējumiem, kas var palielināt administratīvo slogu un izmaksas. Šie aspekti rada ievērojamas barjeras jaunu dalībnieku ienākšanai tirgū un ierobežo konkurences dinamiku.

AAS Piejūra, sniedzot nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus Ziemeļkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā, netiek identificēti konkurences neitralitātes pārkāpuma riski. Minētais darbības veids ir ierobežots ar pakalpojuma sniegšanu Talsu un Tukuma novadu pašvaldību administratīvajās teritorijās. Vērtējot AAS Piejūra tirgus daļu Ziemeļkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģiona ietvaros, īstenojot minēto darbības veidu, ir secināms, kā tā veido aptuveni 34 % no kopējā savākto nešķirotu sadzīves atkritumu apjoma, savukārt, tieši Piejūras atkritumu apsaimniekošanas reģionā - 53 %.

Vērtējot AAS Piejūra ietekmi uz konkurenci, jāņem vērā, ka Talsu un Tukuma pašvaldību rīcību un darbības politiku atkritumu apsaimniekošanas jomā nosaka pašas pašvaldības nevis SIA AAS Piejūra. Tas nozīmē, ka AAS Piejūra ar savu darbību un

pieņemtajiem lēmumiem tiešā veidā nevar aizkavēt konkurenci. Vienlaikus AAS Piejūra ir pienākums atturēties no darbībām, kas tiešā veidā varētu negatīvi ietekmēt konkurenci.

SIA AAS Piejūra, īstenojot nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, minētais darbības veids atzīstams par atbilstošu Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 2. punktam, t.i., publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

[6] Ņemot vērā, ka atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšana ir stratēģiski svarīga funkcija, pašvaldībai ir jāvērtē iespējamie riski un ieguvumi, kas saistīti ar pakalpojuma sniegšanu pašvaldības kontrolētā kapitālsabiedrībā vai publiskā iepirkuma procedūras organizēšanu privātā sektora dalībniekiem.

Viens no būtiskākajiem aspektiem, kas atšķir pašvaldību kapitālsabiedrības no privātā sektora tirgus dalībniekiem, ir caurskatāmība un atbildība pret sabiedrību. Pašvaldības kapitālsabiedrībām ir pienākums ievērot publiskas personas finanšu pārvaldības principus, kas nozīmē regulāru atskaišu sniegšanu pašvaldības, revīziju un uzraudzības institūcijām. Savukārt privātie tirgus dalībnieki darbojas pēc komerciāliem principiem un tiem nav pienākuma publiski atklāt detalizētu finanšu informāciju.

Pašvaldības kapitālsabiedrībām ir saistoši stingri pārvaldības principi, kas nosaka budžeta plānošanas, finanšu pārvaldības un investīciju caurskatāmību. To darbību regulē pašvaldības lēmumi, kuri tiek pieņemti atklātās sēdēs, nodrošinot sabiedrības iesaisti un informētību. Pašvaldībām ir iespēja uzraudzīt savu kapitālsabiedrību finanšu plūsmu un investīcijas, kas nodrošina efektīvu resursu izmantošanu sabiedrības labā. Pretstatā tam, privātie uzņēmumi bieži vien saglabā lielāku komercnoslēpumu attiecībā uz savām finanšu operācijām un lēmumiem. Pašvaldībai var būt ierobežotas iespējas piekļūt informācijai par privātā apsaimniekotāja ilgtermiņa investīciju plāniem, darbības stratēģiju un finanšu stabilitāti. Tas var radīt risku, ka lēmumi tiek pieņemti, balstoties uz īstermiņa peļņas apsvērumiem, nevis sabiedrības interesēm.

Pašvaldībai ir būtiska ietekme uz savas kapitālsabiedrības stratēģisko attīstību, pakalpojumu kvalitāti un tarifu politiku. Tā var noteikt prioritātes, investīciju plānus un pakalpojumu attīstības virzienus, pielāgojot tos vietējo iedzīvotāju vajadzībām. Turklāt pašvaldībai ir iespēja nodrošināt, ka tarifi tiek veidoti, ņemot vērā sociālo atbildību un sabiedrības labklājību, nevis maksimālās peļņas principus. Savukārt privātā uzņēmuma gadījumā pašvaldībai pēc līguma noslēgšanas ir ierobežotas iespējas tieši ietekmēt uzņēmuma darbību. Ja līguma darbības laikā rodas neparedzētas problēmas, piemēram, pakalpojuma kvalitātes pasliktināšanās vai neadekvāts tarifu pieaugums, pašvaldībai var būt sarežģīti operatīvi iejaukties un nodrošināt situācijas uzlabošanu.

Nododot atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu AAS Piejūra, Pašvaldībai ir vairāki ieguvumi. Pašvaldība saglabā pilnīgu kontroli pār pakalpojumu kvalitāti, tarifiem un ilgtermiņa attīstību, kas ļauj nodrošināt stabilitāti un iedzīvotāju interešu ievērošanu. Šāds risinājums garantē lielāku caurskatāmību, jo Pašvaldība tieši uzrauga AAS Piejūra darbību un nepieļauj nepamatotu izmaksu pieaugumu vai negodprātīgu rīcību. Tiek nodrošināta pakalpojuma nepārtrauktība un paredzamība, jo AAS Piejūra darbojas Pašvaldības ilgtermiņa stratēģijas ietvaros un nav atkarīga no komerciāliem riskiem, kas varētu rasties privātajam uzņēmumam. Pašvaldība var mērķtiecīgi plānot investīcijas infrastruktūrā un ilgtspējīgas attīstības pasākumos, nepakļaujot šo procesu privātā sektora prioritātēm. Tiek samazināts risks, ka privātie uzņēmumi varētu nepildīt līgumsaistības vai veikt izmaiņas pakalpojumu sniegšanas noteikumos, kas varētu radīt neskaidrību un papildu izmaksas pašvaldībai un iedzīvotājiem.

[7] Attiecībā Publisko iepirkumu likuma piemērošanas iespēju konkrētajā situācijā jāņem vērā, ka:

- AAS Piejūra dalībnieki ir 3 (trīs) pašvaldības. AAS Piejūra kapitāla daļas pieder Talsu novada pašvaldībai 713703 (54,54969 %), Tukuma novada pašvaldībai 592103 (45,25557 %) un Jūrmalas valstpilsētas pašvaldībai – 2548 (0,19475%);
- AAS Piejūra galvenie darbības veidi ir noteikti atkritumu apstrāde un izvietošana (izņemot bīstamos atkritumus) un atkritumu savākšana, turklāt, kā izriet no sabiedrības dibināšanas līguma, tās darbības mērķis ir nodrošināt atkritumu savākšanu, transportēšanu, šķirošanu, apstrādi, pārstrādi un izvietošanu (apsaimniekošanu) atbilstoši ekoloģiskajām prasībām, galvenokārt, pašfinansējot savu darbību, izmantojot un apgūstot iespējas uzlabot ekoloģisko situāciju un paplašināt darbības lauku, ieviešot jaunas atkritumu apsaimniekošanas tehnoloģijas;
- AAS Piejūra visas kapitāla daļas pieder pašvaldībām, kas to kontrolē. Visas pašvaldības, kurām pieder AAS Piejūra kapitāla daļas, piedalās sabiedrības pārvaldē kā sabiedrības kapitāla daļu īpašnieki un saskaņā ar Komerclikuma un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma noteikumiem, ir tiesīgas pieņemt jebkuru lēmumu, kas attiecas uz sabiedrības darbību, tādējādi tās kopīgi pilnībā kontrolē AAS Piejūra;
- AAS Piejūra nav privātā kapitāla līdzdalības;
- AAS Piejūra vidējais finanšu apgrozījums no ieņēmumiem, ko tā gūst konkrētu uzdevumu izpildē kopīgi kontrolējošo pasūtītāju interesēs:
  - no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 31. decembrim – 99,4% (sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšana 74,4%);
  - no 2023. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim – 99,2% (sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšana 75,4%);
  - no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim – 99,4% (sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšana 78,7%);

No iepriekš minētā secināms, ka AAS Piejūra vidējo finanšu apgrozījumu pēdējos trīs gados veido 99,3% (sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšana 75,8%) konkrētu uzdevumu izpildē kopīgi kontrolējošo pasūtītāju interesēs.

[8] AAS Piejūra līdzšinējā darbība pašvaldības administratīvās teritorijas atkritumu apsaimniekošanas jomā ir novērtējama pozitīvi. Tā ir nodrošinājusi kvalitatīvus sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, un līdz šim nav saņemtas iedzīvotāju sūdzības, kas liecinātu par pakalpojumu nepietiekamu izpildi vai kvalitātes trūkumu.

Izvērtējot sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksu dažādos Latvijas novados, secināms, ka kopējā vidējā maksa sastāda 28,14 EUR/m³, bez PVN, vidējā maksa starp pašvaldību kapitālsabiedrībām – 28,16 EUR/m³, bez PVN, savukārt, starp privātā sektora tirgus dalībniekiem - 28,12 EUR/m³, bez PVN. AAS Piejūra ir nodrošinājusi sabalansētu pakalpojuma tarifu, kas ir ekonomiski pamatots un pieņemams iedzīvotājiem, turklāt zem vidējā līmeņa ne vien valstī kopumā, bet arī starp privātā tirgus dalībniekiem.

AAS Piejūra ir uzkrājusi nozīmīgu pieredzi atkritumu apsaimniekošanā un tai ir visi nepieciešamie resursi, lai nodrošinātu sistēmas darbību ilgtermiņā. Tas ietver ne tikai tehnisko un materiālo nodrošinājumu, bet arī kvalificētu un pieredzējušu personālu, kas pārzina nozares prasības un spēj nodrošināt atbilstību normatīvajiem aktiem. AAS Piejūra spēj nodrošināt pilnvērtīgu un kompleksu atkritumu apsaimniekošanu, sniedzot plašu pakalpojumu klāstu, kas aptver visus atkritumu savākšanas, šķirošanas un apstrādes posmus. Pakalpojumu sniegšana kompleksā veidā ļauj saredzēt kopainu un apzināt esošo situāciju atkritumu apsaimniekošanas jomā konkrētajā reģionā un iedzīvotāju paradumos. Šāda pieeja AAS Piejūra palīdz identificēt efektīvākos risinājumus, uzlabot pakalpojumu kvalitāti un pielāgot apsaimniekošanas stratēģiju atbilstoši vides un sabiedrības vajadzībām.

Ņemot vērā uzņēmuma esošos cilvēkresursus, materiāltehnisko bāzi, zināšanas un izpratni par normatīvo regulējumu, AAS Piejūra spēj nodrošināt efektīvu un ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanu Talsu novadā. Salīdzinājumā ar privātā sektora uzņēmumiem,

AAS Piejūra ir priekšrocības, jo tā ir cieši saistīta ar pašvaldību un tās prioritātēm, kas ļauj nodrošināt ilgtermiņa plānošanu un atbilstību sabiedrības interesēm.

Turklāt AAS Piejūra aktīvi darbojas, lai apmierinātu pašvaldības iedzīvotāju vajadzības un sekmētu apkārtējās vides saglabāšanu un uzlabošanu. Tās izveidotā un attīstītā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēma, kā arī veiktās investīcijas ir stratēģiski nozīmīgas ne tikai Talsu un Tukuma novadu pašvaldībām, bet arī visā Ziemeļkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā. Šīs investīcijas nodrošina stabilu un efektīvu sistēmas darbību ilgtermiņā, veicinot videi draudzīgākus risinājumus un uzlabojot iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Pateicoties uzņēmuma stabilajai darbībai un tā spējai pielāgoties vides aizsardzības un apsaimniekošanas prasībām, AAS Piejūra ir būtisks un uzticams partneris pašvaldības atkritumu apsaimniekošanas jomā.

No iepriekš minētā izriet, ka, piešķirot sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas tiesības AAS Piejūra, Pašvaldība visefektīvāk var nodrošināt tās autonomās funkcijas izpildi un neuzskata par lietderīgu piemērot iepirkuma vai publiskās un privātās partnerības procedūru sadzīves atkritumu apsaimniekotāja izvēlei. Pašvaldības ieskatā būtu noslēdzams līgums ar AAS Piejūra, saglabājot līdzšinējo atkritumu apsaimniekošanas modeli, t.sk., vērtējot iespējamo līguma darbības termiņu, tiek ņemts vērā apstākļi, ka turpmākajam laika periodam valstij kopumā un pašvaldībām katrai atsevišķi ir noteikta virkne vides aizsardzības mērķu, kas ir sasniedzami un kuru sasniegšanas iespēja ir atkarīga no racionālas un ilgtermiņa plānošanas. Ņemot vērā, ka ar līguma noslēgšanu AAS Piejūra tiek uzticēta sadzīves atkritumu savākšanas sistēmas turpmākā attīstība, tad Pašvaldības ieskatā ir lietderīgi noteikt tādu līguma darbības termiņu, kas ļauj AAS Piejūra plānot savu darbību ilgtermiņā.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 1. punktu, otro daļu, 10. panta pirmās daļas 21. punktu, Atkritumu apsaimniekošanas likuma 18. panta pirmo daļu, trešo daļu, sesto daļu, septīto daļu, Finanšu komitejas 2025. gada 19. februāra atzinumu,

Talsu novada pašvaldības dome nolemj:

1. Noteikt, ka sadzīves atkritumu un mājāsaimniecībās radīto būvniecības atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus Talsu novada administratīvajā teritorijā nodrošina SIA "Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība "PIEJŪRA"", reģistrācijas Nr.40003525848.
2. Slēgt līgumu ar SIA "Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība "PIEJŪRA"", reģistrācijas Nr.40003525848, par sadzīves atkritumu un mājāsaimniecībās radīto būvniecības atkritumu apsaimniekošanu Talsu novada teritorijā, nosakot līguma darbības termiņu līdz 2031. gada 31. maijam.

Domes priekšsēdētājs

A. Āboliņš

Slavinska 28393940
daira.slavinska@talsi.lv

Lēmumu nosūtīt:

- 1) SIA "Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība "PIEJŪRA"";
- 2) Kapitāla daļu turētāja pārstāvim;
- 3) Juridiskajam, iepirkumu un kapitālsabiedrību uzraudzības departamentam;
- 4) Nekustamo īpašumu un vides pārvaldības departamentam;
- 5) Finanšu un grāmatvedības departamentam.